

Główne prawdy wiary	
Modlitwa Pańska	
Pozdrowienie Anielskie	
Przykazania miłości + Dekalog	
Skład Apostolski	
Cnoty Boskie	
Cnoty kardynalne (teologiczne)	
Przykazania Kościelne	
Sakramenty	
Warunki dobrej spowiedzi	
Grzechy główne	
Grzechy wołające o pomstę do nieba	
Grzechy cudze	
Rzeczy ostateczne człowieka	
Dary Ducha Świętego	
Owoce Ducha Świętego	
Grzechy przeciwko Duchowi Świętemu	
Obrzęd i wiadomości o s. bierzmowania	

notatki

KATECHIZM BIERZMOWANYCH

Według nowego Katechizmu Kościoła Katolickiego
opracował ks. dr Sławomir Sosnowski

WYZNANIE WIARY

1. Czym jest wiara?

Wiara jest przyłgnięciem osobistym całego człowieka (rozumu i woli) do Boga, który się objawia poprzez czyny i słowa (176 – numeracja wg KKK). Ma podwójny wymiar: przyłgnięcie do Osoby i do prawdy (177).

2. Czy człowiek za pomocą rozumu może poznać Boga?

Obserwując ład i piękno świata oraz słuchając głosu swego sumienia, człowiek może poznać Boga jako przyczynę i cel wszystkiego (32 nn; 46).

3. Jakie są motywy objawienia się Boga człowiekowi?

Przez miłość Bóg objawił się, ofiarował człowiekowi. W ten sposób daje On odpowiedź ostateczną i wyczerpującą na pytania dotyczące sensu i celu ludzkiego życia (68).

4. Kiedy i jak Bóg przemówił do człowieka?

Bóg objawił się pierwszym rodzicom, a po upadku w grzech obiecał im zbawienie i ofiarował swoje przymierze (71). Kształtował swój lud i przemawiał przez proroków, przygotowując do przyjęcia zbawienia przez narzeczonych dla całej ludzkości (72). W pełni objawił się, przysyłając swego Syna (73).

5. Gdzie zawarte jest Objawienie Boże?

Objawienie Boże zawarte jest w Piśmie Świętym i Tradycji, które stanowią jeden depozyt wiary (97).

6. Czym jest Pismo Święte?

Pismo Święte to księgi spisane pod natchnieniem Ducha Świętego, zawierające objawioną prawdę Bożą (105).

7. Kto jest autorem Pisma Świętego?

Autorem Pisma Świętego jest Bóg, który dał natchnienie ludzkim autorom. W ten sposób daje nam pewność, że ich pisma zawierają bezbłędnie prawdę potrzebną do zbawienia (136).

8. Ile ksiąg zawiera Pismo Święte?

Pismo Święte dzieli się na Stary i Nowy Testament. Stary Testament zawiera 46 ksiąg, natomiast Nowy - 27 (138).

9. Czym jest Tradycja?

Tradycja jest to nauczanie powierzone przez Chrystusa Pana i Ducha Świętego Apostołom i przekazywane przez ich następców (81).

10. Co nam Bóg objawia o Sobie?

Bóg objawił się jako „Ten, który jest”. Jest Prawdą i Miłością (231).

11. Wyznanie wiary (Skład Apostolski)

Wierzą w Boga Ojca wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi. I w Jezusa Chrystusa, Syna Jego jedyne, Pana naszego, który się począł z Ducha Świętego; narodził się z Maryi Panny; umęczon pod Ponckim Piłatem, ukrzyżowali, umarł i pogrzebion; zstąpił do piekieł; trzeciego dnia zmartwychwstał; wstąpił na niebiosy; siedzi po prawicy Boga Ojca wszechmogącego; stamtąd przyjdzie sędzić żywych i umarłych. Wierzę w Ducha Świętego, święty Kościół powszechny, świętych obcowanie, grzechów odpuszczenie, ciała zmartwychwstanie, żywot wieczny. Amen.

12. Jaka jest zasadnicza tajemnica naszej wiary?

Jest nią tajemnica Trójcy Świętej: Ojca, Syna i Ducha Świętego (261).

13. Dlaczego mówimy raczej o zasadniczej „tajemnicy”, a nie o „prawdzie” wiary?

Gdyż Bóg objawiając się pozostaje zawsze niewysłowioną tajemnicą (230).

14. Podaj streszczenie wiary w Trójcę Świętą.

Trójca Święta jest Jednością (253). Bóg jest jeden w trzech Osobach. Trzy Osoby Boskie: Bóg Ojciec, Syn Boży i Duch Święty są różnymi (rzeczywiście odrębnymi) Osobami (254). Osoby Boskie nie różnią się naturą, lecz relacjami między sobą (254n).

15. Co to znaczy, że Bóg stworzył świat?

To znaczy, że Bóg, kierując się swą mądrością i miłością (295), powołał świat do istnienia z niczego (296).

16. Dlaczego Bóg stworzył świat?

Bóg stworzył świat, aby objawić swoją chwałę; aby swym stworzeniom dać udział w swojej prawdzie, dobroci i pięknie (319).

17. Co to jest Opatrzność Boża?

Boża Opatrzność wyraża się w zrzędzeniach, poprzez które Bóg w swojej mądrości i miłości prowadzi wszystkie stworzenia do ich ostatecznego celu (321).

18. Kim są Aniołowie?

Aniołowie są stworzeniami duchowymi, które nieustannie chwalą Boga i które służą w wypełnianiu dzieła zbawienia wobec innych stworzeń (350).

19. Kim jest człowiek?

Bóg stworzył człowieka na swój obraz (380). Człowiek jest jednością ciała i duszy (382).

20. Jaki był stan pierwotny człowieka?

Stan pierwotny człowieka był stanem świętości i sprawiedliwości. Przyjaźń z Bogiem stała u podstaw szczęścia w raju (384).

21. Przez co człowiek utracił przyjaźń z Bogiem?

Przyjaźń z Bogiem człowiek utracił przez grzech.

22. Na czym polegał grzech pierwszych ludzi?

Człowiek skuszony przez Złego, na początku historii, nadużył swej wolności, obracając się przeciwko Bogu i pragnąc osiągnąć swój cel poza Nim (415).

23. Jakie skutki pociąga grzech pierwszych rodziców?

Przez grzech pierwszych rodziców natura ludzka została pozbawiona świę-

wierność,
skromność
wstrzeźliwość
czystość

Grzechy przeciwko Duchowi Świętemu:

Grzeszyć zuchwale w nadziei miłosierdzia Bożego,
Rozpaczać albo wątpić w miłosierdzie Boże,
Sprzeciwiać się uznanej prawdzie chrześcijańskiej,
Zazdrościć bliźniemu łaski Bożej,
Mieć zatwardiałe serce wobec zbawiennych napomnień,
Aż do śmierci odkładać pokutę i nawrócenie

Grzechy cudze:

Grzechy cudze popełniamy wtedy, gdy pomagamy bliźniemu w czynieniu grzechu.

Namawiać kogoś do grzechu.

Nakazywać grzech.

Zezwalać na grzech.

Pobudzać do grzechu.

Pochwalać grzech drugiego.

Milczeć, gdy ktoś grzeszy.

Nie karać za grzech.

Pomagać do grzechu.

Usprawiedliwiać czyjś grzech

Grzechy wołające o pomstę do nieba

Rozmyślne zabójstwo.

Grzech sodomski.

Uciskanie ubogich, wdów i sierot.

Zatrzymanie zapłaty sługom i najemnikom.

Rzeczy ostateczne człowieka:

Śmierć

Sąd Boży

Niebo albo piekło

Przykazania Kościelne

- W niedziele i święta nakazane uczestniczyć we mszy świętej i powstrzymać się od prac niekoniecznych.
- Przynajmniej raz w roku przystąpić do sakramentu pokuty.
- Przynajmniej raz w roku, w okresie wielkanocnym, przyjąć Komunię świętą.
- Zachowywać nakazane posty i wstrzemięźliwość od pokarmów mięsnych, a w czasie Wielkiego Postu powstrzymać się od udziału w zabawach.
- Troszczyć się o potrzeby wspólnoty Kościoła

Dary Ducha Świętego

mądrość
rozum
rada
męstwo
umiejętność
pobożność
bojaźń Boża

Sakramenty:

Chrzest
Bierzmowanie
Eucharystia (Komunia święta)
Pokuta
Namaszczenie chorych
Kapłaństwo
Małżeństwo

Warunki dobrej spowiedzi:

Rachunek sumienia
Żal za grzechy
Mocne postanowienie poprawy
Szczera spowiedź
Zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu

Owoce Ducha Świętego:

miłość
radość
pokój
cierpliwość
uprzejmość
dobroć
wspaniałość
łaskawość

tości i sprawiedliwości i poddana niewiedzy, cierpieniu, panowaniu śmierci i skłonności do grzechu. To zranienie natury ludzkiej nazywamy grzechem pierworodnym (416-418).

24. Kto wyzwolił człowieka ze stanu grzechu i na nowo połączył go z Bogiem?

Uczył to Jezus Chrystus, Syn Boży, który stał się człowiekiem (420).

25. W jaki sposób Jezus Chrystus zbawił człowieka?

Jezus Chrystus zbawił człowieka poprzez Krzyż i Zmartwychwstanie (421).

26. Co znaczą imiona „Jezus” i „Chrystus”?

Imię „Jezus” znaczy „Bóg, który zbawia”. Syn Maryi Dziewicy został tak nazwany, gdyż On jest Tym, który zbawił świat od grzechu (452). „Chrystus” oznacza „Namaszczony”, „Mesjasz”. Jezus jest Chrystusem, bo jest Namaszczony „Duchem Świętym i mocą” (Dz 10,38) i w Nim spełniła się nadzieja Izraela (Dz 28,20) (453).

27. Co znaczy określenie „Syn Boży”?

„Syn Boży” oznacza relację jedyną i wieczną Jezusa Chrystusa do Jego Ojca: jest On Synem Jedynym Boga Ojca i sam jest Bogiem. Wierzyć, że Jezus Chrystus jest Synem Bożym jest konieczne, by być chrześcijaninem (454).

28. Co znaczy imię „Pan”?

Imię Pan oznacza boską władzę. Wyznawać, że Jezus jest Panem znaczy wierzyć w jego boskość (455).

29. Kim jest Jezus Chrystus?

Jezus Chrystus jest Bogiem i człowiekiem. Ma dwie natury: boską i ludzką nie zmieszane, lecz zjednoczone w jednej Osobie Syna Bożego (481).

30. Co znaczy słowo „Wcielenie”?

W czasie wybranym przez Boga, Jedyny Syn Ojca, stał się człowiekiem: nie tracąc boskiej natury, przyjął ludzką (479).

31. W jaki sposób Syn Boży stał się człowiekiem?

Syn Boży począł się z Ducha Świętego i narodził się z Maryi Dziewicy (484; 487).

32. Co to znaczy, że Maryja jest Matką Bożą?

To znaczy, że jest Matką Syna Bożego, który poprzez Nią przyjął ludzką naturę, sam będąc Bogiem (509).

33. Co znaczy, że Maryja jest Niepokalanie Poczęta?

Maryja jest Niepokalanie Poczęta, to znaczy, że od chwili poczęcia została całkowicie zachowana od skazy grzechu pierworodnego oraz nie popełniła żadnego grzechu pod-czas całego życia (508).

34. Czym było ziemskie życie Jezusa?

Życie Jezusa było nieustannym nauczaniem. Jego milczenie, cuda, modlitwa, miłość do ludzi, szczególna troska o poniżonych i biednych, całkowite przyjęcie ofiary krzyżowej dla odkupienia ludzi, samo wreszcie zmartwychwstanie - są urzeczywistnieniem Jego słowa i wypełnieniem Objawienia (561).

35. Co najlepiej świadczy o miłości Jezusa do człowieka?

Świadectwem tego, iż Jezus do końca nas umiłował (J 13,1) jest Jego dobro-

wolne złożenie siebie w ofierze dla naszego zbawienia (621n).

36. Jakie znaczenie dla człowieka ma zmartwychwstanie Chrystusa?

Chrystus, Pierworodny spośród umarłych (Kol 1,18), jest przyczyną naszego zmartwychwstania; już dziś - dzięki usprawiedliwieniu naszej duszy, a później - przez wskrzeszenie do życia naszego ciała (658).

37. Co znaczy, że Chrystus wstąpił do nieba?

Wniebowstąpienie oznacza wywyższenie ludzkiej natury Jezusa do chwały Boga Ojca (665).

38. Kiedy i po co Chrystus powróci na ziemię?

Chrystus powróci w chwale w Dzień Sądu, na końcu świata, aby dopełnić zwycięstwa dobra nad złem (681).

39. Na czym polega Sąd Ostateczny?

Przychodząc na końcu czasów, Chrystus chwalebny wyjawia zamysły serc i odda każdemu według jego dzieł i według tego, na ile każdy przyjął lub odrzucił łaskę (682).

40. Kim jest Duch Święty?

Duch Święty jest jedną z Osób Trójcy Świętej, współistotną Ojcu i Synowi (685).

41. Co czyni Duch Święty w Kościele?

Duch Święty buduje, ożywia i uświęca Kościół (747).

42. Czym jest Kościół?

Kościół jest założoną przez Chrystusa wspólnotą wiary, nadziei i miłości mający podwójny wymiar - ludzki i Boży: jest społecznością hierarchiczną i Ciałem Mistycznym Chrystusa; zrzeczeniem widzialnym i wspólnotą duchową; wspólnotą na ziemi wyposażoną w dary niebieskie (771).

43. Jaka jest rola Kościoła wobec świata?

Kościół jest w tym świecie sakramentem zbawienia, znakiem i narzędziem jedności Boga i ludzi (780).

44. Jakie są podstawowe cechy Kościoła?

Kościół jest jeden, święty, powszechny i apostołski.

45. Dlaczego Kościół jest jeden?

Kościół jest jeden, bo ma jednego Pana, wyznaje jedną wiarę, rodzi się z jednego chrztu, tworzy jedno Ciało, ożywiany jest jednym Duchem i żyje jedną nadzieją (866).

46. Co to znaczy, że Kościół jest święty?

Kościół jest święty, bo jego Twórcą jest Najświętszy Bóg; Chrystus wydał siebie dla jego uświęcenia; Duch świętości go ożywia (867). Składa się wprawdzie z grzeszników, ale są oni wezwani do świętości (825).

47. Co to znaczy, że Kościół jest powszechny?

Kościół jest powszechny, to znaczy, że głosi całość wiary; ma pełnię środków potrzebnych do zbawienia; jest posłany do wszystkich narodów; zwraca się do każdego człowieka; obejmuje wszystkie czasy (868).

48. Co to znaczy, że Kościół jest apostołski?

Kościół jest apostołski, to znaczy: jest zbudowany na fundamencie dwunastu

Dekalog

Jam jest Pan, Bóg twój, którym cię wywiódł z ziemi egipskiej, z domu niewoli.

- Nie będziesz miał bogów cudzych przede Mną.
- Nie będziesz brał imienia Pana Boga swego nadaremnie.
- Pamiętaj, abys dzień święty święcił.
- Czcij ojca swego i matkę swoją.
- Nie zabijaj.
- Nie cudzołóż.
- Nie kradnij.
- Nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu swemu.
- Nie pożądaj żony bliźniego swego.
- Ani żadnej rzeczy, która jego jest.

Skład Apostolski

Wierzą w Boga Ojca wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi. I w Jezusa Chrystusa, Syna Jego jedynego, Pana naszego, który się począł z Ducha Świętego; narodził się z Maryi Panny; umęczon pod Ponckim Piłatem, ukrzyżowali, umarł i pogrzebion; zstąpił do piekieł; trzeciego dnia zmartwychwstał; wstąpił na niebiosy; siedzi po prawicy Boga Ojca wszechmogącego; stamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych. Wierzę w Ducha Świętego, święty Kościół powszechny, świętych obcowanie, grzechów odpuszczenie, ciała zmartwychwstanie, żywot wieczny. Amen.

Cnoty Boskie

Wiara
Miłość
Nadzieja

Cnoty kardynalne

Roztropność
Sprawiedliwość
Męstwo
wstrzeźliwość

Grzechy główne

Pycha
Chciwość
Zazdrość
Gniew
Nieczystość
Łakomstwo
Lenistwo

VI. Błogosławieństwo Pasterskie na zakończenie

Biskup: Bóg Ojciec wszechmogący, który was odrodził z wody i Ducha Świętego i uczynił swoimi przybranymi dziećmi, niech was błogosławi i sprawi, abyście zawsze byli godni Jego ojcowskiej miłości.

Wszyscy: **Amen.**

Biskup: Jezus Chrystus, jedyny Syn Ojca Przedwiecznego, który obiecał, że Duch prawdy zostanie w Kościele, niech was błogosławi i umocni w wyznawaniu prawdziwej wiary.

Wszyscy: **Amen.**

Biskup: Duch Święty, który rozpałił ogień miłości w sercach uczniów, niech was błogosławi, zjednoczy i doprowadzi do radości Królestwa Bożego.

Wszyscy: **Amen.**

Biskup: Niech was błogosławi Bóg wszechmogący, Ojciec i Syn, + i Duch Święty.

Wszyscy: **Amen.**

MODLITWY

Główne Prawdy Wiary:

Jest jeden Bóg.

Bóg jest Sędzią Sprawiedliwym, który za dobre nagradza, a za złe karze.

Są trzy Osoby Boskie: Bóg Ojciec, Syn Boży i Duch Święty.

Syn Boży stał się człowiekiem i umarł na krzyżu dla naszego zbawienia.

Dusza ludzka jest nieśmiertelna.

Łaska Boża jest do zbawienia konieczna.

Modlitwa Pańska

Ojcze nasz, któryś jest w niebie, święć się imię Twoje, przyjdź królestwo Twoje, bądź wola Twoja jako w niebie, tak i na ziemi. Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj. I odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom. I nie wódz nas na pokuszenie, ale nas zbaw ode złego. Amen.

Pozdrowienie Anielskie

Zdrowaś Maryjo, łaski pełna, Pan z Tobą, błogosławionaś Ty między niewiastami i błogosławiony owoc żywota Twojego Jezus.

Święta Maryjo, Matko Boża, módl się za nami grzesznymi teraz i w godzinę śmierci naszej. Amen.

Przykazania miłości

Będziesz miłował Pana, Boga swego całym swoim sercem, całą swoją duszą, całą swoją mocą i całym swoim umysłem; a swego bliźniego jak siebie samego.

Apostołów; jest niezniszczalny (Mt 16, 18); w sposób nieomylny zachowuje prawdę; Chrystus nim kieruje przez Piotra i innych Apostołów, obecnych w swoich następcach - papieżu i Kolegium biskupów (869).

49. Jaką funkcję pełni papież w Kościele?

Papież, biskup Rzymu, następcą św. Piotra, jest głową Kolegium biskupów, wikariuszem Chrystusa i pasterzem całego Kościoła na ziemi (936). Z ustanowienia Bożego posiada on najwyższą, pełną, bezpośrednią i powszechną władzę duszpasterską (937).

50. Jaką rolę spełniają biskupi?

Biskupi, jako następcy Apostołów i członkowie Kolegium, są głową widzialną Kościoła lokalnego, mają udział w odpowiedzialności apostołowskiej i misji całego Kościoła pod autorytetem papieża (1594).

51. Jaka jest rola kapłanów?

Kapłani są wezwani do tego, by być współpracownikami biskupów i wraz z nimi nieść odpowiedzialność za Kościół lokalny. Od biskupa otrzymują konkretne zadania parafialne lub inne (1595).

52. Jak jest rola świeckich?

Świeccy są wezwani do tego, by żyjąc wśród świata i spraw doczesnych, ożywni duchem chrześcijańskim, sprawowali niczym zaczyn swoje apostołstwo w świecie (940).

53. Co znaczy określenie „świętych obcowanie”?

Wyrażenie to oznacza najpierw „rzeczy święte”, a przede wszystkim Eucharystię, przez którą jest przedstawiana i urzeczywistniana jedność wierzących, którzy w Chrystusie tworzą jedno Ciało (960). Termin ten oznacza również jedność wiernych w Chrystusie, którzy są pielgrzymami na ziemi, dopełniają oczyszczenia lub też są świętymi w niebie, realizującą się w ten sposób, że każdy poprzez to, co czyni lub cierpi w Chrystusie i dla Chrystusa, przynosi owoc dla wszystkich (961 n).

54. Czym jest śmierć i co oznacza zmartwychwstanie?

Przez śmierć dusza zostaje oddzielona od ciała, ale w zmartwychwstaniu Bóg obdarzy życiem nie przemijającym nasze ciało przemienione i zjednoczone z duszą (1016).

55. Co następuje zaraz po śmierci?

Zaraz po śmierci następuje sąd szczegółowy, w wyniku którego dusza ludzka zostaje poddana oczyszczeniu czyścica, uczestniczy bezpośrednio w szczęściu nieba, bądź też zostaje potępiona (1022).

56. Co to jest czyściec?

Ci, którzy umierają w łasce i przyjaźni Bożej, jednak nie całkowicie oczyszczeni, choć pewni są zbawienia, doświadczają po śmierci oczyszczenia, by otrzymać świętość konieczną do wejścia do radości Bożej (1054).

57. Czym jest niebo?

Niebo jest ostatecznym kresem i spełnieniem najgłębszych pragnień człowieka, stanem najwyższego i ostatecznego szczęścia, pełnego zjednoczenia z Trój-

ca Świętą Maryją Dziewicą aniołami i świętymi wszystkich czasów (1024).

58. Czym jest piekło?

Piekło jest stanem ostatecznego zerwania jedności z Bogiem, a człowiek jedynie w Bogu może znaleźć życie i szczęście (1057).

ŻYCIE SAKRAMENTALNE (celebracja misterium chrześcijańskiego)

59. Czym jest niedziela?

Niedziela jest to dzień zmartwychwstania Chrystusa, Dzień Pański. Jest zasadniczym dniem sprawowania Eucharystii, dniem radości i powstrzymania się od pracy (1193).

60. Co to jest rok liturgiczny?

Rok liturgiczny to roczny cykl, z biegiem którego Kościół odświeża całe misterium Chrystusa, począwszy od Wcielenia i Narodzenia, przez Wniebowstąpienie, Mękę i Zmartwychwstanie, Zesłanie Ducha Świętego aż po oczekiwanie błogosławionej nadziei i przyjścia Pańskiego (1163).

61. Co to są sakramenty?

Sakramenty są to skuteczne znaki łaski, ustanowione przez Chrystusa i powierzone Kościołowi, przez które udzielane jest nam życie Boże (1131).

62. Jakie są owoce sakramentu chrztu?

Owocami sakramentu chrztu są: odpuszczenie grzechu pierworodnego i wszystkich grzechów osobistych; narodziny do nowego życia, przez które człowiek staje się przybrany dzieckiem Ojca, członkiem Chrystusa, świątynią Ducha Świętego. Przez chrzest ochrzczony zostaje włączony do Kościoła i staje się uczestnikiem kapłaństwa Chrystusowego (1279).

63. Czy można być zbawionym bez chrztu?

Ci, którzy ponieśli śmierć za wiarę, katechumeni i wszyscy ludzie, którzy pod wpływem łaski, nie znając Kościoła, szczerym sercem szukają Boga i starają się wypełniać Jego wolę, są zbawieni, nawet jeśli nie przyjęli chrztu (1281).

64. W jaki sposób udziela się chrztu?

Rytem istotnym chrztu jest zanurzenie w wodzie lub polanie głowy wodą z jednoczesnym wymówieniem inwokacji Trójcy Świętej: „N., ja ciebie chrzczę w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego” (1240n).

65. Dlaczego udziela się chrztu małym dzieciom?

Dzieci rodzą się z ludzką naturą skażoną i osłabioną grzechem pierworodnym, dlatego potrzebują nowych narodzin, jakim jest chrzest (1250). Sakrament ten jest darem Bożym, który nie zakłada zasług ludzkich; dzieci są chrzczone w wierze Kościoła (1282).

66. Kto udziela sakramentu chrztu?

Szafarzem zwyczajnym jest biskup, kapłan lub diakon. W przypadku konieczności może ochrzcić każdy (nawet nieochrzczony), kto ma intencję czynienia tego, co czyni Kościół, udzielając tego sakramentu i używając

Pytam każdego z was: Czy wyrzekasz się szatana, wszystkich jego spraw i zwodniczych obietnic?

Kandydaci: **Wyrzekam się.**

Biskup: Czy wierzysz w Boga Ojca wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi?

Kandydaci: **Wierzę.**

Biskup: Czy wierzysz w Jezusa Chrystusa, Syna Jego Jedyne, Pana naszego, narodzonego z Maryi Dziewicy; umęczonego i pogrzebanego, który powstał z martwych i zasiada po prawicy Ojca?

Kandydaci: **Wierzę.**

Biskup: Czy wierzysz w Ducha Świętego, Pana i Ożywiciela, którego masz dzisiaj otrzymać w sakramencie bierzmowania, tak jak Apostołowie otrzymali Go w dzień Pięćdziesiątnicy?

Kandydaci: **Wierzę.**

Biskup: Czy wierzysz w święty Kościół powszechny, obcowanie Świętych, odpuszczenie grzechów, zmartwychwstanie ciała i życie wieczne?

Kandydaci: **Wierzę.**

Biskup: Taka jest nasza wiara. Taka jest wiara Kościoła, której wyznawanie jest naszą chlubą w Chrystusie Jezusie, Panu naszym.

Wszyscy: **Amen.**

IV. LITURGIA SAKRAMENTU

- Nałożenie rąk

Biskup: - Najmilsi, prosimy Boga Ojca wszechmogącego, aby łaskawie zesłał Ducha Świętego na przybrane dzieci swoje, odrodzone już na chrzcie do życia wiecznego. Niech Duch Święty umocni je swoimi darami i przez swoje namaszczenie upodobni do Chrystusa, Syna Bożego.

Wszyscy przez chwilę modlą się w milczeniu.

Biskup: - Boże wszechmogący, Ojcze naszego Pana, Jezusa Chrystusa, który odrodziłeś te sługi swoje przez wodą i Ducha Świętego i uwolniłeś ich od grzechu, zeslij na nich Ducha Świętego Pocieszyciela, daj im ducha mądrości i rozumu, ducha rady i męstwa, ducha umiejętności i pobożności, napełnij ich duchem bojami Twojej. Przez Chrystusa, Pana naszego.

Wszyscy: - **Amen.**

- Namaszczenie Krzyżmem

Biskup zwilża palec prawej ręki Krzyżmem i kreśli znak krzyża na czole kandydata mówiąc:

Biskup: - N., przyjmij znamię daru Ducha Świętego.

Bierzmowany: - **Amen.**

Biskup: - Pokój z tobą.

Bierzmowany: - **I z duchem twoim.**

V. Po namaszczeniu wszystkich bierzmowanych Krzyżem Świętym:

Modlitwa powszechna

Ojcze nasz

nie, ale nas zbaw ode złego. Amen.

140. O co modlimy się w Modlitwie Pańskiej?

Modlitwa Pańska zawiera siedem prośb. Przedmiotem pierwszych trzech jest chwala Ojca: uświęcenie Jego imienia, przyście Królestwa; spełnienie woli Bożej. W czterech następnych przedstawiamy nasze pragnienia: modlimy się o to, co jest potrzebne do życia, o uzdrowienie od grzechu; dwie następne odnoszą się do naszej walki o zwycięstwo dobra nad złem (2857).

141. Czym jest modlitwa Maryjna?

Jest wielbieniem wraz z Maryją Boga, który „uczynił wielkie rzeczy” dla Niej i przez Nią dla wszystkich ludzi oraz jest zawieraniem Maryi naszych uwielbień i naszych prośb (2675).

Pozdrowienie Anielskie. Zdrowaś Maryjo, łaski pełna, Pan z Tobą, błogosławionaś Ty między niewiastami i błogosławiony owoc żywota Twojego Jezus. Święta Maryjo, Matko Boża, módl się za nami grzesz-nymi teraz i w godzinę śmierci naszej. Amen.

142. Jaka jest uprzywilejowana forma modlitwy Maryjnej?

Jest nią Pozdrowienie Anielskie. Podejmując słowa anioła ze sceny zwiastowania, staramy się patrzeć na Maryję, jak Bóg spojrział na swoją służebnicę i radować się tą radością jaką Bóg w Niej znalazł (2676). W drugiej części tej modlitwy (Święta Maryjo...) powierzamy Maryi nasze troski i nasze prośby, uznając siebie grzesznikami potrzebującymi łaski Bożej (2677n).

Obrzędy sakramentu bierzmowania:

I. Przedstawienie kandydatów do bierzmowania

Proboszcz: - Czcigodny Ojcze, Kościół święty prosi przez mnie o udzielenie sakramentu bierzmowania zgromadzonej tu młodzieży parafii

Biskup: - Czy młodzież ta wie, jak wielki dar otrzymuje w tym sakramencie i czy przygotowała się należycie do jego przyjęcia?

Proboszcz: - Jestem przekonany, że wszyscy przygotowali się do bierzmowania, uczestniczyli bowiem przez szereg dni w słuchaniu słowa Bożego i wspólnej modlitwie oraz przystąpili do sakramentu pokuty.

Biskup: - Droga młodzieży, powiedzcie przed zgromadzonym tu Kościołem, jakich łask oczekujecie od Boga w tym sakramencie.

Kandydaci: - **Pragniemy, * aby Duch Święty, * którego otrzymamy, * umocnił nas * do mężnego wyznawania wiary * i postępowania według jej zasad. * Amen.**

II. Homilia Ks. Biskupa

III. Odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych

Biskup: A teraz, zanim otrzymacie Ducha Świętego, wspomnijcie na wiarę, którą wyznaliście na chrzcie świętym albo którą wasi rodzice i chrzestni wyznali razem z Kościołem w dniu waszego chrztu.

odpowiedniej (trynitarnej) formuły (1256).

67. Kto jest zobowiązany do pomocy ochrzczoneму w rozwijaniu łaski chrztu?

Aby łaska chrztu mogła się rozwijać, konieczna jest pomoc rodziców. Do tej pomocy są także zobowiązani rodzice chrzestni, którzy powinni być utwierdzeni w wierze (1255).

68. Jakie są owoce sakramentu bierzmowania?

Bierzmowanie udoskonala łaskę chrztu; jest sakramentem, który daje Ducha Świętego, aby w nas pogłębić łaskę dziecięstwa Bożego, zjednoczyć nas ściślej z Chrystusem, uczynić silniejszą naszą więź z Kościołem, włączyć nas pełniej w jego misję i pomóc w dawaniu świadectwa wierze chrześcijańskiej przez słowo, które towarzyszy dziełom (1317).

69. Kto udziela sakramentu bierzmowania?

Szafarzem zwyczajnym bierzmowania jest biskup. Może on z poważnych przyczyn pozwolić na udzielanie tego sakramentu kapłanom (1313).

70. Jakie warunki winien spełniać kandydat do bierzmowania?

Kandydat do bierzmowania winien wyznać wiarę, być w stanie łaski, mieć intencję przyjęcia tego sakramentu i być gotowym do podjęcia roli ucznia i świadka Chrystusa we wspólnocie kościelnej i w sprawach doczesnych (1319).

71. Jaki jest ryt istotny sakramentu bierzmowania?

Rytem istotnym bierzmowania jest namaszczenie Krzyżmem świętym czoła ochrzczonego wraz z włożeniem ręki szafarza i słowami: „Przyjmij znamię daru Ducha Świętego” (1320).

72. Co to jest Eucharystia?

Eucharystia jest pamiątką (uobecnieniem) Paschy Chrystusa, tzn. dzieła zbawienia dokonanego przez życie, śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa; dzieła, które jest uobecniane przez działanie liturgiczne (1409).

73. Jakie są zasadnicze części Eucharystii?

Celebracja eucharystyczna zawiera: głoszenie Słowa Bożego, dziękczynienie Ojcu za wszelkie dobra, szczególnie za dar Jego Syna, konsekrację chleba i wina, uczestnictwo w uczcie liturgicznej przez przyjmowanie Ciała i Krwi Chrystusa. Wszystkie te elementy stanowią jeden akt kultu (1408).

74. Kiedy i jakimi słowami Jezus ustanowił Eucharystię?

Jezus ustanowił Eucharystię podczas Ostatniej Wieczerzy, wymawiając nad chlebem słowa: „to jest Ciało moje...” i nad winem: „to jest kielich Krwi mojej...” (1412).

75. Co się dokonuje w czasie konsekracji chleba i wina?

Podczas konsekracji dokonuje się przeistoczenie chleba i wina w Ciało i Krew Chrystusa. Pod konsekrowanymi postaciami chleba i wina jest obecny żywy i chwalebny Chrystus prawdziwie, rzeczywiście i istotowo, Jego Ciało i Jego Krew, z duszą i Bóstwem (1413).

76. Jakie warunki winien spełnić ten, kto chce przyjąć Komunię Św.?

Ten, kto chce przyjąć Komunię św. winien znajdować się w stanie łaski

uświęcającej. Kto świadom jest popełnienia grzechu ciężkiego, zanim przystąpi do Komunii Św., powinien przyjąć rozgrzeszenie w sakramencie pokuty (1415).

77. Jakie są owoce Komunii Św.?

Komunia św. pogłębia jedność z Chrystusem, odpuszcza grzechy powszednie i zachowuje od ciężkich oraz umacnia więź z Kościołem, Ciałem mistycznym Chrystusa (1416).

78. Kiedy możemy przyjmować Komunię Św.?

Kościół żywo poleca wiernym, by przyjmowali Komunię świętą, podczas każdej Eucharystii. Zobowiązuje ich do tego przynajmniej raz w roku (1417).

79. Co jest owocem sakramentu pojednania?

Owocem sakramentu pojednania jest przebaczenie grzechów (1486).

80. Kiedy Jezus ustanowił sakrament pokuty?

Jezus ustanowił sakrament pokuty w wieczór niedzieli zmartwychwstania w słowach: „Weźmijcie Ducha Świętego! Którym odpuszcicie grzechy, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie, są im zatrzymane” (J 20, 22-23), (1485).

81. Jakie elementy tworzą sakrament pokuty?

Sakrament pokuty składa się z trzech aktów osoby spowiadającej się (penitenta) i rozgrzeszenia udzielonego przez kapłana. Aktami penitenta są: żal za grzechy, wyznanie grzechów wobec kapłana oraz postanowienie poprawy i wypełnienia zadośćuczynienia (1491).

82. Co zawiera akt nawrócenia?

Akt nawrócenia zawiera żal za popełnione grzechy i mocne postanowienie, by nie grzeszyć więcej. Dotyczy więc przeszłości i przyszłości, a opiera się na ufności w miłosierdzie Boże (1490).

83. Co to jest „zadośćuczynienie” („pokuta”)?

Spowiednik proponuje penitentowi wypełnienie pewnych aktów „zadośćuczynienia” („pokuty”), które mają na celu naprawienie szkód wyrządzonych przez grzech i przywrócenie postawy właściwej uczniowi Chrystusa (1494).

84. Jakie są duchowe skutki odpuszczenia grzechów w sakramencie pokuty?

Duchowymi skutkami sakramentu pokuty są:

- pojednanie z Bogiem;
- pojednanie z Kościołem;
- darowanie kary wiecznej, będącej wynikiem grzechu ciężkiego;
- darowanie, przynajmniej częściowe, kary doczesnej za grzechy;
- pokój sumienia, pociecha duchowa;
- wzrost sił duchowych do chrześcijańskiej walki ze złem (1496).

85. Jakie są uprzywilejowane formy pokuty w życiu codziennym?

Uprzywilejowanymi formami pokuty są: post - wyrażający nawrócenie w stosunku do siebie samego; modlitwa - w stosunku do Boga; jałmużna - wobec bliźnich (1434).

86. Przez jakie gesty pojednania realizuje się nawrócenie w życiu co-

prostytcja, gwałt, praktyki homoseksualne (2351-2359).

131. O czym mówi siódme przykazanie?

Siódme przykazanie nakazuje praktykowanie sprawiedliwości i miłości w zarządzaniu dobrami ziemskimi i owocami pracy ludzkiej (2450).

132. O czym mówi ósme przykazanie?

Ósme przykazanie zabrania kłamstwa, czyli mówienia nieprawdy w celu oszukania bliźniego (2508).

133. O czym mówi dziewiąte przykazanie?

Dziewiąte przykazanie przestrzega przed pożądliwościami cielesnymi (2529).

134. O czym mówi dziesiąte przykazanie?

Dziesiąte przykazanie zabrania chciwości zrodzonej z nieograniczonego pragnienia bogactw i ich mocy (2552).

135. Jaki jest cel przykazań kościelnych?

Przykazania kościelne wskazują wiernym minimum niezbędne do zachowania ducha modlitwy, do wysiłku moralnego i wzrostu w miłości Boga i bliźniego (2041).

136. Powiedz pięć przykazań kościelnych.

- W niedziele i święta nakazane uczestniczyć we mszy świętej i powstrzymać się od prac niekoniecznych.
- Przynajmniej raz w roku przystąpić do sakramentu pokuty.
- Przynajmniej raz w roku, w okresie wielkanocnym, przyjąć Komunię świętą.
- Zachowywać nakazane posty i wstrzemięźliwość od pokarmów mięsnych, a w okresach pokuty powstrzymać się od udziału w zabawach.
- Troszczyć się o potrzeby wspólnoty Kościoła (2042n).

MODLITWA CHRZEŚCIJAŃSKA

137. Czym jest modlitwa?

Modlitwa jest wzniesieniem duszy ku Bogu, lub też skierowaną do Niego prośbą o odpowiednie dobra (2590).

138. Do kogo kierujemy modlitwę?

Zasadniczo modlitwa skierowana jest do Boga Ojca. Możemy ją także kierować do Chrystusa (2680). Kościół zaprasza nas też do tego, by wzywać Ducha Świętego, zwłaszcza jako wewnętrznego Mistrza modlitwy chrześcijańskiej (2681).

139. Jakiej modlitwy nauczył nas Jezus?

Jezus nauczył nas modlitwy Ojcie nasz..., która jest streszczeniem całej Ewangelii i najdoskonalszą z modlitw (2774). Nazywamy ją Modlitwą Pańską, bo nauczył nas jej nasz Pan i Mistrz, Jezus Chrystus (2775).

Modlitwa Pańska. Ojcie nasz, któryś jest w niebie, święć się imię Twoje, przyjdź królestwo Twoje, bądź wola Twoja jako w niebie, tak i na ziemi. Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj. I odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom. I nie wódź nas na pokusze-

121. Powiedz 10 przykazań Bożych.

- Nie będziesz miał bogów cudzych przede Mną.
- Nie będziesz brał imienia Pana Boga swego nadaremnie.
- Pamiętaj, abyś dzień święty święcił.
- Czczij ojca swego i matkę swoją.
- Nie zabijaj.
- Nie cudzołóż.
- Nie kradnij.
- Nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu swemu.
- Nie pożądaj żony bliźniego swego.
- Ani żadnej rzeczy, która jego jest.

122. O czym mówi pierwsze przykazanie?

Pierwsze przykazanie wzywa człowieka, by wierzył w Boga, w Nim pokładał nadzieję i kochał Go ponad wszystko (2134).

123. O czym mówi drugie przykazanie?

Drugie przykazanie nakazuje szacunek wobec imienia Bożego (2161) i zabrania jego nadużywania (2162).

124. W jaki sposób wypełniamy trzecie przykazanie?

Trzecie przykazanie wypełniamy, świętując niedzielę - dzień zmartwychwstania Chrystusa i święta nakazane przez Kościół. Świętujemy poprzez uczestnictwo w Eucharystii (2192) i powstrzymanie się od pracy (2193).

125. O czym mówi czwarte przykazanie?

W czwartym przykazaniu Pan Bóg objawia, iż Jego wolą jest, abyśmy oddawali cześć rodzicom i tym, których On obdarzył autorytetem dla naszego dobra (2248).

126. Do czego zobowiązane są dzieci według czwartego przykazania?

Dzieci winny okazywać rodzicom szacunek, wdzięczność, sprawiedliwe posłuszeństwo i pomoc (2251).

127. Do czego zobowiązuje czwarte przykazanie rodziców?

Rodzice są pierwszymi osobami odpowiedzialnymi za wychowanie swych dzieci do wiary i do życia moralnego. Mają obowiązek zapewnienia - w miarę możliwości - spełnienia potrzeb materialnych i duchowych swoich dzieci (2252).

128. O czym mówi piąte przykazanie?

Piąte przykazanie nakazuje szacunek dla ludzkiego życia. Jest ono święte od chwili poczęcia aż do śmierci, gdyż osoba ludzka jest chciana dla niej samej na obraz i podobieństwo Boga żyjącego i świętego (2319).

129. O czym mówi szóste przykazanie?

Szóste przykazanie wzywa do zachowania czystości każdego człowieka według stanu życia (inaczej małżonków, inaczej celibatariuszy) (2349). Czystość to integracja płciowości w człowieku, wewnętrzna jedność wymiaru cielesnego i duchowego człowieka (2337).

130. Niektóre grzechy przeciw szóstemu przykazaniu.

Rozwiązłość, onanizm, współżycie poza- i przedmałżeńskie, pornografia,

dziennym?

Codzienne nawrócenie realizuje się przez gesty pojednania, przez troskę o biednych, wykonywanie i obronę sprawiedliwości i prawa, przyznanie się do winy wobec braci, braterskie upomnienie, rewizję życia, rachunek sumienia, kierownictwo duchowe, akceptację cierpienia, wytrwałość w prześladowaniach dla sprawiedliwości. Wziąć swój Krzyż na każdy dzień i iść za Jezusem jest najpewniejszą drogą pokuty (1435).

87. Jakie dni w roku liturgicznym związane są z większym wysiłkiem pokutnym?

Dni szczególnie naznaczone duchem pokuty to: czas Wielkiego Postu i piątki całego roku (1438).

88. Co to jest odpust?

Odpust jest darowaniem kary doczesnej za grzechy, które wierni mogą uzyskać dla siebie lub dla dusz w czyśćcu (1498).

89. Jaki jest cel sakramentu namaszczenia chorych?

Celem sakramentu namaszczenia chorych jest udzielenie specjalnej łaski chrześcijaninowi, który doświadcza trudności związanych z ciężką chorobą lub starością (1527).

90. Kto może przyjmować namaszczenie chorych?

Sakrament ten może przyjmować wierny, którego życie zaczyna być zagrożone śmiercią z powodu choroby lub starości (1528).

91. Jaki jest ryt istotny sakramentu namaszczenia chorych?

Sakramentu namaszczenia chorych udziela się przez namaszczenie czoła i rąk chorego, któremu towarzyszy liturgiczna modlitwa kapłana (1531).

92. Jakie są owoce sakramentu namaszczenia chorych?

Owoce sakramentu namaszczenia chorych to:

- zjednoczenie chorego z męką Chrystusa;
- otucha, pokój i odwaga do znoszenia po chrześcijańsku cierpienia;
- odpuszczenie grzechów, jeśli chory nie uzyskał go w sakramencie pokuty;
- odzyskanie zdrowia, jeśli ono służy do zbawienia;
- przygotowanie na przejście do życia wiecznego (1532).

93. Co oznacza powszechne kapłaństwo wiernych?

Powszechne kapłaństwo oznacza, że wszyscy wierni, dzięki łasce sakramentu chrztu, mają udział w kapłaństwie Chrystusa (1591).

94. Co to jest sakrament święceń?

Jest to święta moc (1592) udzielona po to, by służyć wspólnocie chrześcijańskiej w imieniu i w osobie Chrystusa - Głowy.

95. W jaki sposób duchowni pełnią swą posługę?

Ci, którzy przyjęli święcenia pełnią swą posługę wobec Ludu Bożego przez nauczanie, sprawowanie kultu i pasterskie kierowanie (1592).

96. Jakie są stopnie święceń?

Posługa święceń jest powierzana i wykonywana na trzech stopniach: biskupstwo, kapłaństwo i diakonat (1593).

97. Czym jest małżeństwo chrześcijan?

Jest wyniesionym do godności sakramentu przymierzem, poprzez które mężczyzna i kobieta tworzą intymną wspólnotę życia i miłości (1660).

98. Jakich łask udziela sakrament małżeństwa?

Sakrament ten daje małżonkom łaskę kochania się miłością, którą Chrystus umiłował Kościół, umacnia ich nierozzerwalną jedność i uświęca na drodze życia wiecznego (1661).

99. Na czym opiera się sakrament małżeństwa?

Sakrament małżeństwa opiera się na wzajemnej zgodzie, tzn. na woli wzajemnego i nieodwołalnego oddania się sobie w tym celu, by żyć przymierzem miłości wiernej i płodnej (1662).

100. Jakie są istotne cechy małżeństwa?

Istotne cechy małżeństwa to; jedność, nierozzerwalność i otwarcie na płodność (1664).

ŻYCIE W CHRYSZTUSIE

101. Co to jest sumienie?

Sumienie jest osądem rozumu, poprzez który człowiek rozeznaje moralną wartość konkretnego czynu (1796).

102. Co to jest cnota?

Cnota jest to stała dyspozycja świadomości i woli, która kieruje naszymi czynami, porządkuje nasze namiętności i kieruje naszym postępowaniem, aby było zgodne z rozumem i wiarą (1834).

103. Jakie są cnoty kardynalne?

Cnotami kardynalnymi są: roztropność, sprawiedliwość, męstwo, wstrzemięźliwość (1834).

104. Czym jest roztropność?

Roztropność usposabia rozum praktyczny do odróżniania w każdych okolicznościach, prawdziwego dobra i do wyboru właściwych środków do jego osiągnięcia (1835).

105. Czym jest sprawiedliwość?

Jest to stała i mocna wola oddania tego, co jest należne Bogu i bliźniemu (1836).

106. Czym jest męstwo?

Męstwo zapewnia nieugiętość i stałość w dążeniu do dobra (1837).

107. Czym jest wstrzemięźliwość?

Wstrzemięźliwość powściąga skłonność do przyjemności zmysłowych i zapewnia równowagę w używaniu dóbr stworzonych (1838).

108. Czym są cnoty teologiczne?

Wiara, nadzieja i miłość nazywane są teologicznymi (lub boskimi), gdyż Bóg jest ich dawcą i celem i usposabiają one do życia w jedności z Trójcą Świętą (1840n).

109. Czym jest cnota wiary?

Dzięki tej cnotce wierzymy w Boga i w to wszystko, co nam objawił i co Kościół podaje nam do wierzenia (1842).

110. Czym jest cnota nadziei?

Dzięki nadziei ze stałą ufnością pragniemy i oczekujemy od Boga życia wiecznego i łask potrzebnych do jego osiągnięcia (1843).

111. Czym jest cnota miłości?

Dzięki cnotce miłości kochamy Boga ponad wszystko, a bliźnich, z miłości do Boga, jak siebie samych. Miłość jest „więzią doskonałości” (Kol 3,14): źródłem i kresem wszystkich cnót (1844; 1827).

112. Jakie są dary Ducha Świętego?

Darami Ducha Świętego są: mądrość, rozum, rada, męstwo, umiejętność, pobożność i bojaźń Boża (1845).

113. Czym jest grzech?

Grzech jest obrazą Boga i Jego miłości, raną zadaną własnej godności dziecka Bożego i Kościołowi (1487).

114. Czym jest grzech śmiertelny?

Grzech śmiertelny jest świadomym i dobrowolnym wyborem przeciwnym prawu Bożemu i wiecznemu przeznaczeniu człowieka w ważnej rzeczy. Grzech ten niszczy w nas miłość, bez której niemożliwe jest osiągnięcie wiecznego szczęścia (1874).

115. Kiedy popełniamy grzech powszedni?

Grzech powszedni popełniamy wtedy, gdy nie zachowujemy prawa moralnego w rzeczy mniejszej wagi, lub też w rzeczy ważnej, ale nie w pełni świadomie, czy też dobrowolnie (1862).

116. Co to są grzechy główne?

Pycha, chciwość, zazdrość, gniew, nieczystość, łakomstwo, lenistwo są nazywane grzechami głównymi, gdyż są przyczyną innych grzechów i wad (1866).

117. Czym jest prawo Boże?

Prawo Boże jest ojcowskim nauczaniem Boga, który ukazuje człowiekowi drogi prowadzące do obiecanego szczęścia i przestrzega przed drogami zła (1975).

118. Czym jest łaska?

Łaska jest udziałem w życiu Bożym (1997); jest Bożą pomocą, abyśmy byli zdolni odpowiedzieć na powołanie i mogli stać się przybranymi Jego dziećmi (2021).

119. Co to jest łaska uświęcająca?

Łaska uświęcająca jest darmowym darem, który Bóg czyni ze swego życia dla naszego uzdrowienia z grzechu i uświęcenia (2023).

120. W jakim przykazaniu Jezus ujmuje całą naukę moralną?

Jezus ujmuje całą naukę moralną w przykazaniu miłości Boga i bliźniego: „Będiesz miłował Pana, Boga swego całym swoim sercem, całą swoją duszą, całą swoją mocą i całym swoim umysłem; a swego bliźniego jak siebie samego” (Łk 10,27), (2196).